

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista
-
- kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista
-
- kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista
-
- kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien
-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin
-

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

-

Laki varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

-

Laki työsopimuslain ja laki merimiesten työsopimuslain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimuslakiin ja laki merimiesten työsopimuslakiin**

Esitysluonnoksen mukaan työsopimuslain 4 luvun ja merimiesten työsopimuslain 5 luvun mukaisten vapaiden nimet muutettaisiin sairausvakuutuslain uusien etuuksien nimiä vastaaviksi ja niiden jaksojen määrää, joissa vanhempainvapaata voi pitää, ehdotetaan lisättäväksi.

Työsuojeluviranomainen pitää yleisesti ottaen kannatettavana vanhempainvapaiden tasapuolisempaa jakautumista ja vanhempainvapaan joustavampaa käyttöä jaksojen määrää lisäämällä.

Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä sitä, että vaikutuksissa työelämään on otettu huomioon se, että vanhempainvapaiden pitäminen useammassa lyhyemmässä jaksossa voi kuormittaa työyhteisöä enemmän kuin vapaiden pitäminen yhdenjaksoisesti. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan työnantaja ei usein lyhyiden poissaolojaksojen ajaksi palkkaa sijaista, vaan vapaalla olevan työntekijän työtehtävät jaetaan muille työntekijöille.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös työelämän tasapaino -direktiivin täytäntöönpanemiseksi omaishoitovapaata koskevan uuden pykälän säätämistä työsopimuslakiin ja merimiesten työsopimuslakiin. Työsuojeluviranomaisen käsitys vastaa perusteluihin kirjattua siitä, että kyseisenlaiset poissaolot on tähän asti järjestetty pääasiassa palkattomia poissaoloja, työajan joustoja ja vuosilomia hyödyntämällä. Työsuojeluviranomainen pitää kuitenkin kannatettavana työntekijän subjektiivista oikeutta kyseiseen vapaaseen. Pykälä ja sen perustelut sisältävät kuitenkin joitain tulkinnanvaraisia käsitteitä, jotka voivat vaikeuttaa oikeuden käyttöä erityisesti työpaikoilla, joissa on jo valmiiksi yhteistyöongelmia.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työntekijän velvollisuudesta työnantajan pyynnöstä esittää luotettava selvitys poissaolon perusteesta. Perusteluissa todetaan, että selvitys voisi tarkoittaa työntekijän vapaamuotoista selitystä siitä, millaista apua tai tukea hänen on tarpeen omaiselleen antaa, jotta työnantaja voisi arvioida vapaan perusteen täyttymistä. Omaishoitovapaan edellytysten arvioinnin on perusteluissa todettu olevan tapauskohtaista. Perusteluissa on lisäksi todettu

edellytysten olevan direktiiviä vastaavasti tiukat ja ettei niitä ole mahdollista määritellä lain tasolla yksiselitteisesti johtuen tilanteiden moninaisuudesta. Omaishoitovapaan edellytyksenä olisi, että työntekijän omainen tarvitsee työntekijän välitöntä läsnäoloa edellyttävää merkittävää avustamista tai tukea. Lisäksi edellyttäisiin, että avustamisen tai tuen tarve johtuu sellaisesta vakavasta sairaudesta tai vammasta, joka on huomattavasti alentanut omaisen toimintakykyä.

Työsuojeluviranomainen pitää hyvänä sitä, että perusteluissa on todettu mikä laissa mainittu luotettava selvitys voisi konkreettisesti olla. Perusteluiden maininta selvityksen tarkoituksesta antaa mahdollisuus työnantajalle arvioida vapaan perusteen täyttymistä jää työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan hieman epäselväksi. Jos esityksen tarkoituksena on, että työnantaja viime kädessä arvioi täytyvätkö omaishoitovapaan perusteet ja työnantaja voi arvionsa perusteella myös kieltää vapaan käyttämisen, tämä voisi lukea selvemmin perusteluissa. Koska vapaan perusteet ovat perusteluissa esitetty hyvin tulkinnanvaraisesti ja arviointi vaatii myös lääketieteellistä arviota esimerkiksi toimintakyvyn alentumisesta, tämä voi työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan myös aiheuttaa tulkintaongelmia ja ristiriitatilanteita työpaikoilla.

Työsuojeluviranomainen pitää esityksessä hyvänä sitä, että omaisten piiri on laissa määritelty ja ettei vapaasta ilmoittamiselle ole

asetettu tarkkaa määräaika, koska avun tarve voi tulla yllättäenkin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi, että työnantaja ja työntekijä voivat sopia raskausvapaan alun myöhentämisestä siten, että se alkaa viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan muutoksella voi olla oleellista merkitystä työntekijän työssä jaksamiseen ja sopimisen tulisi tulla työntekijän aloitteesta.

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalakiin ja merimiesten vuosilomalakiin**

Esitysluonnoksen mukaan vuosilomalain ja merimiesten vuosilomalain työssäolon veroista aikaa ja työssäolopäivien veroisia päiviä koskevia pykäläiä muutettaisiin vanhempainvapaita koskevien muutosten lisäksi niin, että työsopimuslain 7 b §:n ja merimiesten työsopimuslain 8 a §:n mukainen omaishoitovapaa olisi työssäolopäivien veroista aikaa ja kerryttäisi vuosilomaa. Työsuojeluviranomainen pitää ratkaisua perusteltuna ja pitää hyvänä sitä, että tämä on huomioitu esityksessä.

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin**

-

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

-

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

-

- **Vaikutukset yrityksiin**

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan ehdotettujen muutosten voimaansaattaminen ja toimeenpano saattavat omaishoitovapaan osalta lisätä työtä aluehallintovirastoissa asiakasyhteydenottojen lisääntymisenä.

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

-

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

-

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

-

○ **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvioinnille? Jos on, niin mikä?**

-

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Tarnaala Eerik
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Virkki Anu
Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Työsuojelun vastuualue